

Raadsmededeling openbaar

Nummer : 104-2022
Datum : 17 juni 2022
B&W datum : -
Beh. Ambtenaar : J. van Eldik / W. Knipscheer / F. Siemes
Portefeuillehouder : mr. A.B. Stapelkamp
Onderwerp : Oekraïne crisis

Aanleiding:

Maandelijkse update opvang en ondersteuning van Oekraïense vluchtelingen in de gemeente Aalten.

Inhoud mededeling:

Landelijk en regionaal beeld

Tweemaal per week publiceert het ministerie van Justitie en Veiligheid de cijfers over de capaciteit en bezetting van bedden in gemeentelijke opvanglocaties:

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/opvang-vluchtelingen-uit-oekraïne/cijfers-opvang-vluchtelingen-uit-oekraïne-in-nederland>

De opvang van Oekraïners bij particulieren wordt landelijk niet geregistreerd, maar uit het verschil tussen het totale aantal en het via gemeentelijke voorzieningen opgevangen Oekraïners valt af te leiden dat het er ongeveer 21.000 zijn.

In onze eigen Veiligheidsregio verblijven op 9 juni ruim 1.800 Oekraïense vluchtelingen in een particuliere opvang (POO). En om het regionale beeld compleet te maken: in Noord- en Oost-Gelderland zijn op 9 juni 52 gemeentelijke opvanglocaties (GOO) met in totaal 1.985 bedden. Daarvan zijn 1.624 bedden bezet, zodat er per direct nog 361 bedden beschikbaar zijn.

Beeld in Aalten

OPVANG BIJ GASTGEZINNEN (PARTICULIERE OPVANG LOCATIES; POO)

Op dit moment worden 105 Oekraïense vluchtelingen in onze gemeente opgevangen. Onder hen zijn 46 kinderen/jongeren t/m 18 jaar. (in de vorige RM Oekraïne is foutief een aantal van 25 kinderen/jongeren genoemd).

OPVANG IN 'GEMEENTELIJKE OPVANG LOCATIES' (GOO)

Opvang bij gastgezinnen is in bepaalde gevallen voornamelijk 'noodopvang', voor een kortere periode. Gelukkig zijn er een flink aantal van deze plekken voor langere tijd beschikbaar. Dat betekent wel dat er voor de (midden)lange termijn gemeentelijke opvanglocaties nodig zullen zijn.

Locaties waar eventueel gedurende langere tijd vluchtelingen kunnen worden gehuisvest, zijn in beeld gebracht. Het gaat om 15 (kleinschalige) locaties die eigendom zijn van de gemeente of De Woonplaats of particulier eigendom zijn. Per locatie is beoordeeld wat er benodigd is om het in te kunnen zetten voor opvang van vluchtelingen.

Hieruit zijn zeven locaties gekomen, zowel in Aalten, Dinxperlo als Bredevoort, die op korte termijn (de verwachting is juni/juli) beschikbaar gesteld kunnen worden. In totaal gaat het om 56 beschikbare bedden.

Op locaties waar meerdere personen/gezinnen gehuisvest kunnen worden, zullen wij nu eerst de buurt informeren. Daarna zullen wij ook u informeren over de exacte locaties.

De verwachting is dat er langdurig opvang nodig is en dat meer gastgezinnen op den duur afscheid zullen willen nemen van hun gasten. De inventarisatie i.c. het bouwkundig en anderszins in orde brengen van de overige acht locaties wordt daarom vervolgd.

REGISTRATIE

Registreren in gemeentelijk BRP

Nagenoeg alle vluchtelingen die in onze gemeente verblijven, zijn ingeschreven in de BRP. Burgerzaken is nog bezig met de verklaringen onder ede voor de meereizende kinderen.

FINANCIËN

Leefgeld

Geen wijzigingen of bijzonderheden.

(Landelijke) toeslagen

Het kabinet komt met aanpassingen rondom de diverse toeslagen waar de Oekraïners gebruik van kunnen gaan maken. Zie de bijgevoegde kamerbrief van 15 juni 2022.

ZORG en WELZIJN

Geen bijzonderheden.

ONDERWIJS EN KINDEROPVANG

Steeds meer wordt er op allerlei gebieden aangesloten bij bestaande structuren. Zo ook voor het vervoer na de scholen. Er wordt naartoe gewerkt dat de kinderen die in Winterswijk naar het ISK gaan na de zomervakantie daar zelfstandig naartoe kunnen reizen.

Gemeenten ontvangen van het rijk een tegemoetkoming leerlingenvervoer voor jongeren uit Oekraïne. Het gaat om een eenmalige uitkering (gebaseerd op een vaste bijdrage per jongere) voor de periode 1 maart t/m 16 juli 2022. Voor gemeente Aalten is dit € 13.935.

WERK

Er zijn per 1 juni 18 Oekraïners aan het werk. Bijna een derde van de volwassenen is dus aan het werk, een mooi resultaat. Laborijn ondersteunt anderen, die ook aan het werk willen, met individuele bemiddeling en ontwikkeling. Laborijn helpt ook met de papier rompslomp die erbij komt kijken.

COMMUNICATIE

Er volgt op korte termijn communicatie naar omwonenden van de nieuwe gemeentelijke opvanglocaties. Uiteraard om hen te informeren over de situatie, maar ook om mogelijk hulpaanbod te inventariseren. In het verleden, bij het Caspershuus, is namelijk gebleken dat buurtbewoners graag betrokken willen worden bij de opvang.

Op 14 juni is er een bijeenkomst geweest voor vrijwilligers die onder coördinatie van Figulus Welzijn o.a. Oekraïense vluchtelingen op allerlei manieren helpen en bijstaan. Namens het college was wethouder Wikkerink aanwezig om hen voor hun inzet te bedanken. Ook Felis Siemes en Wilhard Knipscheer waren hierbij aanwezig.

De volgende stukken zijn voor u bijgevoegd:

- Kamerbrief 'Aanspraak ontheemde Oekraïners op toeslagen' van 15 juni 2022

> Retouradres Postbus 20201 2500 EE Den Haag

Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

**Directie Directe
Belastingen & Toeslagen**

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Ons kenmerk
2022-0000167250

Uw brief (kenmerk)

Datum 15 juni 2022
Betreft Aanspraak ontheemde Oekraïners op toeslagen

Geachte voorzitter,

In deze brief informeren de staatssecretaris van Financiën, Toeslagen en Douane, de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening, mede namens de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid, uw Kamer over de aanspraak van Oekraïense ontheemden op toeslagen.

Huidige regelgeving

Nederland vangt ontheemden uit Oekraïne ruimhartig op, waarbij de inzet voor nu is om iedereen zo goed als mogelijk van onderdak en de eerste levensbehoeften te voorzien. In eerdere brieven heeft het kabinet uw Kamer geïnformeerd over de inspanningen die daartoe worden geleverd op het gebied van onder andere het bieden van onderdak, zorg, onderwijs en leefgeld¹.

Oekraïense ontheemden hebben momenteel in beginsel geen aanspraak op toeslagen. Zij komen daarvoor pas in aanmerking op het moment dat een (tijdelijke) verblijfsvergunning is verstrekt na het doorlopen van de volledige asielprocedure². Dit geldt ook voor reguliere asielzoekers.

Uitzondering voor de tussenliggende periode is wanneer de ontheemde aan het werk gaat. Oekraïense ontheemden die naar Nederland zijn gevlucht, kunnen sinds 1 april 2022 deelnemen aan de Nederlandse arbeidsmarkt op basis van de vrijstelling op de plicht voor werkgevers om een tewerkstellingsvergunning te regelen voor zover het gaat om arbeid in loondienst.

Door het aanvaarden van werk komen ontheemden in de kring van verzekerden voor de volksverzekeringen, waaronder de kinderbijslag. Hierdoor ontstaat ook aanspraak op kindgebonden budget, waarvoor één van de voorwaarden het ontvangen van kinderbijslag is. Voor het aanvragen van kindgebonden budget

¹ Onder meer Kamerstukken II 2021/22, 2022Z05390 en Kamerstukken II 2021/22, 19 637 nr. 2834.

² De IND hoeft pas op de asielaanvraag te beslissen wanneer de tijdelijke bescherming (na maximaal drie jaar) eindigt. Zie Kamerbrief 'Aanpak opvang ontheemden uit Oekraïne' dd. 30 maart 2022.

voor deze groep gelden daarnaast de andere reguliere voorwaarden. Door het aanvaarden van werk komen ontheemden tevens in de kring van verzekerden voor de Zorgverzekeringswet. Indien zij een zorgverzekering afsluiten, ontstaat daarmee ook aanspraak op zorgtoeslag. Ook hier gelden bij het aanvragen de reguliere voorwaarden. Het ligt volgens het kabinet niet in de rede om de kring van verzekerden uit te breiden naar niet-werkenden. Niet-werkende Oekraïense ontheemden ontvangen leefgeld en zorg in natura.

**Directie Directe
Belastingen & Toeslagen**

Ons kenmerk
2022-0000167250

Voor kinderopvangtoeslag en huurtoeslag is er op dit moment geen expliciete regeling die maakt dat Oekraïense ontheemden hier aanspraak op kunnen maken, ook niet als zij werken.

Aanspraak op huurtoeslag en kinderopvangtoeslag

Gezien de onzekerheid over het voortduren van de situatie is het belangrijk dat de Oekraïense ontheemden zich desgewenst ook buiten de (nood)opvang kunnen vestigen in een eigen woning, dichterbij werk of andere voorzieningen.

De Oekraïense ontheemden zijn aangewezen als groep die op grond van de Richtlijn 2001/55/EG tijdelijke bescherming geniet³. Hierdoor zijn Oekraïense ontheemden binnen de EU en dus ook binnen Nederland verblijfsgerechtigd (zolang de tijdelijke bescherming geldt). Op grond van de richtlijn moeten Oekraïners onder meer in staat worden gesteld om te werken tijdens de duur van de tijdelijke bescherming en moeten de lidstaten ervoor zorgen dat zij een fatsoenlijk onderkomen krijgen of middelen om huisvesting te vinden. Als er woonruimte beschikbaar is en de huurlasten van een huurwoning te hoog zijn in relatie tot de inkomsten, is ondersteuning wenselijk. Uiteraard zijn hierbij de reguliere voorwaarden voor de huurtoeslag, zoals een lagere financiële draagkracht, van kracht. Het maakt daarbij, net als normaal gesproken voor de huurtoeslag, niet uit of zij werken of niet.

Ook de toegang tot de kinderopvang is een aandachtspunt, zoals aangegeven in de Verzamelbrief opvang ontheemden uit Oekraïne van 17 maart⁴. Momenteel heeft deze groep volgens de geldende wet- en regelgeving geen aanspraak op kinderopvangtoeslag, terwijl dit wel een belangrijke voorwaarde is om werk en zorg voor de kinderen te kunnen combineren.

Het kabinet is daarom voornemens wettelijk te regelen dat Oekraïense ontheemden aanspraak kunnen maken op kinderopvangtoeslag en huurtoeslag. Dit zal niet gaan gelden voor reguliere asielzoekers. Er zijn belangrijke verschillen tussen Oekraïense ontheemden en reguliere asielzoekers. Anders dan bij reguliere asielzoekers kan de verblijfsstatus van Oekraïense ontheemden niet plotseling veranderen en mogen zij zonder tewerkstellingsvergunning arbeid in loondienst verrichten. De zekerheid wat betreft de verblijfsstatus van ontheemden is gekoppeld aan de toepasselijkheid van de tijdelijke bescherming die een ontheemde geniet. Dit is in beginsel voor 1 jaar met mogelijk verlenging tot in totaal 3 jaren. Gelet hierop wil het kabinet voor deze groep ook het gebruik van

³ op grond van richtlijn 2001/55/EG bij Uitvoeringsbesluit (EU) 2022/382 van de Raad van 4 maart 2022 tot vaststelling van het bestaan van een massale toestroom van ontheemden uit Oekraïne in de zin van artikel 5 van Richtlijn 2001/55/EG, en tot invoering van tijdelijke bescherming naar aanleiding daarvan (PbEU 2022, L 71). Richtlijn 2001/55/EG bepaalt dat tijdelijke bescherming zoals de Oekraïners genieten niet vooruitloopt op eventuele erkenning als vluchteling maar de lidstaten wel verplicht om de beschermden van een verblijfstitel te voorzien.

⁴ Kamerstukken II, 2021/22, 19 637 nr. 2834.

kinderopvang mogelijk maken, zodat zij arbeid en zorg voor jonge kinderen ook daadwerkelijk kunnen combineren.

**Directie Directe
Belastingen & Toeslagen**

Aanspraak op kinderopvangtoeslag voor ouders met een partner buiten de EU⁵

Ons kenmerk
2022-0000167250

Voor veel Oekraïense gezinnen die naar Nederland komen, geldt dat het vooral vrouwen met kinderen betreft: vanwege de dienstplicht in Oekraïne is hun partner achtergebleven. In de Wet kinderopvang is echter vastgelegd dat ouders met een partner buiten de EU geen aanspraak kunnen maken op kinderopvangtoeslag⁶. Hierdoor zullen in de praktijk weinig ontheemde Oekraïners gebruik kunnen maken van hun aanspraak op kinderopvangtoeslag. Het bredere knelpunt dat ouders met een partner buiten de EU geen gebruik kunnen maken van KOT is eerder signaleerd in de inventarisatie van knelpunten in het kader van de motie Lodders/Van Weyenberg⁷.

Het kabinet wil tevens de regel uit de Wet kinderopvang dat een werkende ouder met een partner buiten de EU niet in aanmerking komt voor kinderopvangtoeslag laten vervallen. Daarmee krijgt iedereen met een partner buiten de EU aanspraak op kinderopvangtoeslag, mits voldaan wordt aan de overige voorwaarden⁸. Met de twee bovengenoemde wetswijzigingen komen Oekraïense ontheemden die aan het werk gaan in aanmerking voor kinderopvangtoeslag. Als de voorgenomen wettelijke regelingen zijn gerealiseerd, houdt het kabinet een vinger aan de pols bij de uitwerking in de praktijk. Mocht de wet onverwacht onbedoelde effecten hebben, zal deze worden heroverwogen.

Uitvoering en betrekken parlement

In de praktijk is het reeds mogelijk voor de Oekraïense ontheemden om een aanvraag voor toeslagen te doen. De aanvragen voor kinderopvangtoeslag en huurtoeslag worden nu nog handmatig tegengehouden door Toeslagen, omdat er op dit moment nog geen aanspraak op bestaat. Het kabinet realiseert zich dat deze voorgestelde wetswijzigingen in de Wet kinderopvang en de Wet op de huurtoeslag nog tot stand moeten worden gebracht, met onder andere behandeling door de Tweede en Eerste Kamer. Tegelijk wil het kabinet, gezien het belang van kinderopvangtoeslag en huurtoeslag, het mogelijk maken dat Oekraïense ontheemden hier nu gebruik van kunnen maken. Het kabinet zal daarom zo spoedig mogelijk, maar op een gedegen manier met een wetsvoorstel komen. Vooruitlopend hierop zal Toeslagen worden gevraagd om al conform de voorgenomen wetswijzigingen te handelen. Dit betekent dat Toeslagen voorschotten zal verstrekken. Op 20 juni 2022 vindt de uitbetaling van de voorschotten van zorgtoeslag en kindgebonden budget voor werkende ontheemden uit Oekraïne plaats. Hier is al een wettelijke grondslag voor. Op 2 juli 2022 zullen de eerste beschikkingen voor de kinderopvangtoeslag en huurtoeslag

⁵ Nauwkeuriger gesteld betreft het hier ouders met een partner buiten de Europese Unie, Liechtenstein, Noorwegen, IJsland (Europese Economische Ruimte) of Zwitserland.

⁶ Artikel 1.6, derde lid, Wet kinderopvang.

⁷ Kamerstukken II 2020/21, 31066, nr. 898 en Kamerstukken 2021/22 II, 31066, nr. 927.

⁸ Tevens geldt dat kinderopvangtoeslag inkomensafhankelijk is. Zoals opgenomen in het coalitieakkoord is het kabinet echter voornemens deze inkomensafhankelijkheid vanaf 2025 weg te nemen. Daarbij wordt opgemerkt dat de registratie van partnergegevens in de BRP (en het Register Niet-Ingezetenen –RNI) niet altijd volledig en actueel genoeg om partner- en inkomensgegevens in internationale situaties te kunnen vaststellen. Ten aanzien van de wetswijzigingen wordt nog een uitvoeringstoets opgesteld, waarbij onder meer zal worden ingegaan op de complexiteit in internationale situaties en de handhaafbaarheid.

worden afgegeven. Uitbetaling van de voorschotten vindt plaats vanaf 20 juli 2022. De definitieve toekenning vindt volgend jaar plaats. Daarmee wordt een beroep gedaan op lid 2 van artikel 2.27 van de Comptabiliteitswet (CW) 2016. Tevens geldt het voorbehoud voor (budgettaire) besluitvorming door de Kamer. Op korte termijn zullen de budgettaire gevolgen van deze voorgestelde maatregelen aan uw Kamer worden voorgelegd. In de communicatie zal worden benadrukt dat de hier voorgestelde wetswijzigingen nog moeten worden behandeld door uw parlement.

**Directie Directe
Belastingen & Toeslagen**

Ons kenmerk
2022-0000167250

Hoogachtend,

de staatssecretaris van Financiën - Toeslagen en Douane

Aukje de Vries

De minister van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid

De minister voor Volkshuisvesting
en Ruimtelijke Ordening

C.E.G. van Gennip

Hugo de Jonge